

2

זי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייו, לאו מערתה, איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא, על שום מכפלה אקרון, שדה המכפלה ודאי, ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלת אחרא.

קינ) תא חזי, ירושלם י כל ארעא דישראל אתכפל תחיתה, ואיהי קיימא לעילא י ותתא, כגוונא דא, ירושלם לעילא ירושלם לתתא, אחידא לעילא, ואחידא לתתא, ירושלם לעילא י אחידת בתרין סטרין, לעילא י ותתא, ובגין כך, כסתתא היא.

17 וזכר אלמנן שקלי

המוריי והמכפלה

דודי, זכור לי שקלי עפרון, אשר שקל אב במכפל חרון, חקר שקלי יבסי משביתי חרון, זכרה לי עד לדור אחרון, טעם חין אשר אקרא בגרון, שעה מני אל שובי לכפרון:

18

18 וזכר אלמנן שקלי

19

19 וזכר אלמנן שקלי

ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתנה לי בתוככם לאחוזת קבר:

20

20 וזכר אלמנן שקלי

סיד מערת המכפלה דע ששם נקבר אדם ותיה אע"פ שאינו מסוכם בתורה הקבלה אמת כפה לאוזן איתא בסז"ר קיסבא אוסר מערת המכפלה ססוך לפתח נ"ע. כי זיין כסף גזע הוא בארץ ובשעה שסתה תיה בא אדם וקברה שם ודריח ריח נ"ע רצה לחצוב יותר, יצא בת קול אמר דייך עמד ולא רצב יותר וינס נקבר הוא ובי נהעסק בו שח בנו שדח ברסותו ויאלט, ר' רחובאי אמר הקב"ה נתעסק בבריאתו ובמיתתו ולא ידע אגש עד שבא אברהם וקנה אותה בדמים יקרים, ודריח ריח נ"ע ושמע קל כלאבי השרת אוסרים אדה"ז קבור כאן. ואברהם יצחק ויעקב היו מונגנים כאן. ומקדם רבן היו כבקשים להקבר שם ומלאכים שמיה דראז אש דולקת שם. ויש שם בשערי צדק קנה המקום הזה כרי להכנס בו לעה"ב, כי הוא פתח העומד לזרועות עולם והוא בית שער לעין העליון הנגנב לסקס הבי"ט והוא סוד ארבע סאות שקל כסף עובר לסוחר מלשון סוחר סוחר. והוא סוד דר וסוחרת האבן שלמפלה נקרא סוחרת והאבן שלמפלה נקרא דר (זינ):

21

21 וזכר אלמנן שקלי

ויתן לי את מערת המכפלה בהיות שאברהם אבינו עזה ידע מעלת הסקס והוא שהוא בית שער לעין על כן כתר בו כי שם יכנסו לנ"ע ח"ס עובר לסוחר כי דגין נקרא סוחר וכו' (ויקני): בקש משה לכנס לא"י שהיא ארץ הקב"ה נ"ע לכסה שיש שם שבוע פתחים כדאיתא בזהר הדין פרשת לך לך הפתח הראשון שהגשמה יצאת בעת יציאתה כן הגוף דרך מערת המכפלה שישם נקברו אבות ואמהות אדם ותיה וכן כל תפלות שלט עולות למעלה דרך מערת המכפלה (שלם פשוטות לזן נ"ע):

22

22 וזכר אלמנן שקלי

אלוהו היה שכינה במחובתא דרבי יוסא דר ריש ידאא הוה ננה ליה ולא ארא איל כאי מעבא ננה ליה למי אמר ליה אראקבנא לאברם ובשנא דיה ובצלי ובנגינא ליה וכן ליצחק וכן לעיקב ולקבניו כהרד' סבר הקפי ברדמי ומיחיה ליה למשחא בלא ומיה

23

23 וזכר אלמנן שקלי

קיא) ר אלעזר נ שאיל רבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו גבטיחא, דהא כתיב מערת המכפלה י וקרא י קרי י לה לבתר, מערת שדה המכפלה, מכפלה י קא קרי ליה לשדה, קיב) אבר ליה, הכי י קארי ליה, מערת המכפלה, כמה דאת אמר, ויתן

והנה במדרשים ובספיקי הפליגו בגודל מעלת מערת המכפלה, כי שם הפתח לגן עדן וכל הנשמות עוברות דרך שם, ועל כן נקראת עובר לסוחר, כלומר שעוברים משם למקום דר וסוחרת וליקט ראובני, והאבות הקי מתפללים שם עד היום לישרעת ישראל, ואילו היו מתפללים שלשתם כאחד היו תיכף בא המשיח כדאיתא בגמ' ב"מ פ"ה, ובילקויר הביא בשם סי מגלה עמוקות שכל התפלות עוברות דרך שם, כוונה"ק נח"א קכ"א ע"ב) איתא שלכך נקראת מכפלה לפי שמקום זה הוא מכפלה לירושלים, שכתיב ירושלם נכפלת שם, ועוד טעם אמרו שם לפי שבשעה שקנה אברהם אבינו את המערה קיפל הקב"ה כל א"י במקום ההוא ונכפלה תחתיו, וצריך להבין איך עלות התפלה דרך המכפלה הלא עלות הן דרך ירושלם כמו שפרש"י עה"כ וזה שער השמים, ועוד צריך להבין אם אמנם עלות התפלות דרך שם למה אין אנו מכונים אח פנינו כחפלה לחכרון כמו שאנו מכונים לירושלים.

25

25 קראו אונקלים וזכר אלמנן שקלי

ד ופלח וצלי אברהם תקן באתרא ההוא ואמר קדם יי הקא יהוין פלחן דריא בכין יתאמר ביומא הדין בטווא הדין אברהם קדם יי פלח:

26

26 וזכר אלמנן שקלי

מטא לחון אמר, אפשר שעזרתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו,

27

27 וזכר אלמנן שקלי

והנראה כזה בעושה"יית כי ירושלם וחכרון הם כאמת ענין אחד ומ"מ הם דבר והיפוכו. כי ירושלם הוא המקום בחר ד' לשכתו ומתגלה עליו כהדרו לעין כל בגלוי שכנה ובהארת פנים, ושם היו עשרה נסים תדיריים, וכבר ד' ידא, כמו שפרש"י שם, שהקב"ה מתראה שם לישראל, וקדושת המקום הוא משלשה אבות, ששם יהי מקום תפלה, כמו שאיתא בתרגום עה"כ ויקרא אברהם שם המקום ד' ידאא וגו', ותירגם אונקלוס, ופלח וצלי אברהם תקן באתרא ההוא, ואמר קדם ד' הכא יהון פלחין דריא, בכין יתאמר ביומא הדין בטווא הדין אברהם קדם ד' פלח, ויעקב חזר שם להתפלל כי הוא "מקום שהתפללו אבותי", ובגו' רגלים עולים כל ישראל לראות ולהראות ולקבל בחינת ג' אבות כל מועד לפי בחינתו.

ומערת המכפלה הוא ההיפך מגילוי והארת פנים כי שם אדרבה טמונים ג' אבות מערה לפנים ממערה, ושם הוא בחינת "ושכבתי עם אבותי", היפך "מקום שהתפללו אבותי", וירושלים הוא על הר מרום הרים ונקרא הר ד' ידא, גלדי לכל וענין ד' חופף עליו כל היום, והמערה מתחת לארץ והאבות שם בבחינת היפך מן החיים.

והנה כל ישראל כלולים בהאבות הקי, שהרי אנו זרעם, וזמן היי בימי קדם שהם היו היהודים היחידים בעולם וכל משך זרעם היו עדיין נמצאים בהם כל אחד לפי בחינתו. וגם עכשו הוא בהיפך, שהאבות הם בתוכינו וכל איש מישראל הוא חלק ובחינתו כמה שהיו לפנים כלול בשיעור קומה של האבות הקי, וכל בר נש הוא עולם קטן (תיקו"ק ק"ל ע"ב) וכל מה שיש בעולם יש גם בו, ויוצא מזה שיש בכל אדם בחינת מערת המכפלה בתוך לבו, והיא הנקודה שבה נגננת וטמונה עצמות האבות וקדושתם, הגם שאין האדם מרגיש בה מחמת עמק הכפול של המערה אשר בו, וכשהאדם מתפלל, הוא מתפלל עם האבות שהם תיקנו החפלות כדאיתא בפרק תפתי"ש, ומתפלל עם סיוע בחינת האבות שיש בו, ולפיכך חיקנו כרכת האבות בתחילת התפלה, ששם יתקשר אדם עם אבותיו שיעלה תפלתו עמהם, וזהו הענין הנוכח לעיל שהתפלות עלות דרך מערת המכפלה.

שאינן העונות גורמים כלום. כי נקודת האבות שיש בכל איש מישראל שם אין מגע גוי והוא יין המשומר בענביו, וניצוץ זה אי אפשר להכבות. ועל נקודה זו התפלל יעקב בסודם אל תבוא נפשי, ולא נזכר שמו על הטא בניו, כי חטא אינו מגיע שם כמו שפירש האור החיים הקי על מקרא זה. ואם היתה קבורת האבות הקי בירושלים מקום גילוי, הי' זה מורה חיו' שגם בנקודת האבות הטמונה שייך ביטול וחורבן. ולכן אותו המקום עלי אדמה המרמו לנקודה הטמונה בתוך לכן של ישראל, ע"כ צריך להיות במקום אחר חרץ מירושלים, שאפילו כשירושלים נחרבת בעוה"ר מ"מ אותו מקום לא יחרב, ויהי סימן לישראל שעדיין הם בחיבור עם אביהם שבשמים אפילו בשעת חורבן כנ"ל. ולכן על שטחיות מקום זה יש הסתרה ומקם משכן הטמאים כחוחים הסוככים את השושנה וכעולה המחפה על ברית קודש. ועל חברון אמרו המרגלים ושם ראינו את הענקים בני ענק מן הנפילים, היינו לפי ראות העין, אבל מה שלא ראו המרגלים הי' כח קדושתן של האבות למטה בהסתרה מערה לפנים ממערה. ונמצא ששני הפירושים של רש"י צריכים ולי"ז כדי לגלות על מהות ענינה של המערה. ולרמוז, שאפילו מי שהרשיע ביותר עד שבכרו עליו כל ארבע הקליפת הטמאות שמרומזים באחיפון ששי ותלמי ואביהם, זה רק לפי ראות העין שקדושתו בטלה ונחרבת. אבל בעמק, בהטמנה, כל קדושת האבות לעד קיימת אפילו ברשע זה. ואם אך ירצה לשוב, אז, על יסוד נקודה זאת יבנה ביתו. ולפיכך הקדים רש"י לפרש שקרית ארבע נקראת על שם הענקים, ואחי"כ פירש על שם האבות, כי הנגלה הנראה לעין מתגלה קודם הנסתר שצריך התבוננות.

ובמעשה מרגלים כחיב ויבוא עד חברון, ופרש"י כלב לבד בא שם להשתחח על קברי אבות שלא יהי ניסת לעצת חבריו. ולכאורה קשה, אם הרגיש שצריך זכות חפלה, למה לא הלך לבית תפלה זו ירושלים, למקום תפלת האבות לשער השכים. וי"ל שאז בשעה שחבריו הסכימו בעצה להוציא דיבה, גרמו אז חורבן ירושלים, שהרי ע"י הרצאת דיבתן גרמו לאלות ת"ב, לבני לדרות. ומעשה העבירה מתיחסת אל כל העת שתרז את הארץ שהרי נעשו יום לשנה. ולפיכך אז ממש היו כציתים אש בציון וכאלו ירושלים בחורבנה, כי כל העומד לשרף כשרוף דמי. וכשירושלים מתחרבת אין מקום לבוא שם לתפלה, שהרי ממש עכשו היא מתחרבת מלהיות בית תפלה. ולפיכך בחר כלב להשתחח על מקום שהוא המסך מירושלים, והוא מקום שאין החורבן שולט, הוא חברון.

וי' א' כ"ג

ד ביום השלישי

וישא אברהם את עיניו וירא את המקום

מרחק:

וי' א' כ"ג

יא ויפגע במקום וילן שם בייבא השמש

ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו

וישב במקום ההוא:

וי' א' כ"ג

יב

אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך

לשכן שמו שם תזבח את הפסח בערב

בבוא השמש מועד צאתך ממצרים:

בין וזרכ מא' - סג

ולפי האמור, נחא שישראל מכונים פניהם לירושלים בתפלה כי ירושלים מקום חפלה. אבל אינם מכונים לחברון, כי חברון הוא מקום שרמו שאין תלוי כלום במקום, ואפילו כשיוצאים מן המקום עדיין שכניה כתיכנו. וחברון הוא מקום שמכוסה וגנח המקום, ובחינתה היא שהקדושה אינה בטלה אפילו כשנחרב מקום המיוחד לה ואין חשיבות מקום זה תלוי במקום כלל. אבל פונים לירושלים שקדושתה היא בחינת מקום גלוי ומיוחד ונודע כפ"ש רפגע במקום. ואברהם קידש אותה להיות מלח ועלי שם כשכא שם עם יצחק ושמה כחיב וירא את המקום מרחוק. ועיין רש"י עה"כ רפגע במקום, שירושלים נקראת "מקום". וגם בספר דברים נקראת כמה פעמים "המקום

אבל בחינה זו היא כגניזה והטמנה בצורה שאינה נראית ומורגשת והיא כולה רחמינית, ורחמינית אינה תופסת מקום ולא שייך לייחס לה שום מקום. והגם שיש מקום ידוע בחברון ששם מקום קבורת האבות, זהו מן ההכרח שיהי' מקום עלי תבל ששם יהיו האבות טמונים. אבל גם על מקום זה אין נראה שום צורה של קבר רק יודעים שמתחת לארץ יש מערה. וגם כמערה זו אין שם מקום מנוחת אבותינו שיהא שייך לעמוד על פתח המערה ולהראות על הקבר, שהרי היא מכפלה, מערה לפנים ממערה, ולחד מ"ד מערה תחת מערה (עירובין נ"ג) גניזה לפנים מגניזה והסתר בתוך הסתר. וכמו שבבחינת מקום, אכותינו גנוזים עד שאין ידוע מקומם ומסתלקים מבחינת מקום, כך בבחינת נפש בתוך לבות בני ישראל, נקודת האבות גנוזה עד שלא נודע כי באו אל קרבינה.

ובענינו חרבה עירנו ושמש בית מקדשנו ונטל כבוד זו גילוי שכניה ממקום המיועד לראות וליראות. ואין אנו יכולים לעלות ולהשתחוות בשלש פעמי רגלינו שהם הופעת קדושת שלשה אבות, כי כבוד האבות הקי שהם עצמיות כבוד הבית נתבטל ונחרב ממקום המקדש. אבל המכפלה מעולם לא נחרבה. כי חורבן הוא הסתר פנים וביטול העבודה והסתלקות השכינה, וירושלים הוא מקום הגילוי והארת פנים. ובהפסקת כל אלה שייך חורבן. אבל המכפלה הוא מקום האבות בהסתר ששם גנוזו אחר שגמרו את עבודתם ופעולתם עלי אדמות. ואין שולט חורבן במקום הזה שהרי בבחינת איתכסיא מעולם לא הי' חורבן כי שכניה הקדושה כתיכנו עם האבות אפילו בגלות אלא שזה בהסתר. ומקום המכפלה שהיא מרומת על בחינה זו היא היא סוד הגלות, דהיינו שהקדושה מחלשכת כסכות של הסתרה. ונשבע ר' בימינו שהשיב אחר בזמן החורבן, שמעולם לא תסתלק שכינתו מישראל. וכשיצאו מירושלים שכניה עמהם כמ"ש חו"ל וע"כ ותצא מבת ציון כל הדרה. ונבוכדנצר וטיטוס ימ"ש שלטו רק בבחינת החיצון, והמן עומד כחצר בית המלך החיצונה. אבל בפנימיות לא שלטו ידיהם חיו', ועל בחינה זו אי אפשר שום ביטול וחורבן. וחורבן, ענינה הפסקה וביטול ממקום ידוע. אבל המכפלה מרומת שאפילו במצב כזה עדיין אנו מקושרים ומחוברים לאבינו שבשמים. ולפיכך, חורבן הן אותיות חברון, לטח חיבורי. כלומר אפילו בו בזמן ששכינה עוזבת הרומה ונכרתת ממקומה הוא ביתה כי חרב, מ"מ דוקא אז תבוא חברון ותעיד ותכריז מחוברים נאחזו. היכן, בחברון. הגם שהחיבור אינו נראה, ואיש צד ואויב עליו ושמש ומתפאר כי גירש גוי ואלקידו מבית חייהם, מ"מ עוד יבוא זמן שנגלה ותראה מלכותו עלינו, ואז יתברר שנתום כי רבה היא, שהרי מעולם מחוברים היינו.

כ"ג ח"ל סג

(ט) המכפלה.

צמ ועליה על גניו ו. דצר אחר שפולה

בזוגות (עירובין נ"ג):

י' א' כ"ג

באד בשבת
נכנס אדם ב' בסיס נידון העליון עד שהגיעו המים עד צוארו והיה סתפנה
ז' שבתות ימים עד שבעה (ב) יצאו ככברה 'אבר אדם בלבו קד
שאנו באים אבנה לי בית לרכיזי אבר וסר' הלוחית לי שדם עתידין
ליכתב. באצבעו של הקב"ה עתידין ל' שיש ירח לברוח ספגיהם נפי
שבבלו שתי ידיו ורחם נשפת מוי שנפת באצ' עאכ"ו לאחר מיהיה יסאו
וקדש את עצמותי ויעשו לום ע"כ אלא הריני כמפיק את אחוני למה:
בארץ משה לפנים כמשה לפיכך נקראת מערת המכפלה:

בין וזרכ מא' - סג

וכפי וילך כחיב ואנוכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא. ודרשו ר"ל הסתר בתוך הסתר. וי"ל שוהיה בחינת מערת המכפלה, כערה לפנים ממערה. ומ"מ בתוך הסתרה כפולה ומכופלת עדיין אנו מקושרים עם בחינת אבות ותפלה אפילו כשנחרב בית תפלה. זוהי כונת הוזה"ק שחברון מקושרת עם ירושלים. שבא חברון ולימד על ירושלים כי גם בחורבנה עדיין בהסתרה חופפת שכנית עוזנו על סוכת שלומנו, דברי המרצנע. וכספר יקר מפז להבגיד מקאנזין וי"ע (פ' ראה) איתא שבית המקדש לא נחרב רק למראה עינים, אבל עדיין בנוי בשכלולו.

אולם נראה, שבאמת חברון הוא חלק מירושלים, והמשך ממנה וכמשמעות הוזה"ק. וראוי הי' שהאבות יקברו בירושלים כי היא מקומם לפי בחינתם. כי ירושלים הוא אכן שתי שמשם הושנת העולם, וראשית הבריאה מבחינת המקום, והאבות הם ראש צדיים ונבעות, מקור מחצבתן של ישראל מבחינת הנפש. וקדושת האבות מתאחד בירושלים ומתגלה שם כולעיל. מ"מ אי אפשר להאבות להקבר בירושלים. כי ירושלים לפי ענינה היא מקום שעונות יכולים לגרום חורבן. והמכפלה הוא מקום

עד מכרז לרז"ל שכל לפסחית על קברי אבות כי בחגים סיס ענד לברכס נלכס כבלות וסס סגן להחלל

37
מנצח: ר' יצחק

יד ועבדי כלב עקב
היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו
והביאתיו אליהארץ אשר יבא שמה
וירעו יורשנה;

38
כ"ג

אשר בא שמה.

מנצח: נחום

39
מנצח: ר' יצחק

והנה אליעזר, הוא השדכן המבחר בתורה, והוא ראש לכל השדכנים. ובכל שדכן מסתמא מתעבר בו ניצוח של אליעזר (העזר הוא מהקב"ה), כדאיתא בשם הארז"ל שכל מי שהוא ערשה מצוה שרגילה היתה להעשות ע"י איהו צדיק, מתעבר בו כשעת מעשה נשמת אותו צדיק. שלכן הוצרך אליעזר להתגלגל בכלב בן יפונה (ע"ן בני יששכר, סיון, כעליות התורה את י"ט עין נפלא ותכר בעין אליעזר שנתגלגל בכלב). והנה שכרו אתו, "והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וירעו יורשנה", ופירשו היינו חברון שנא' "ויתנו לכלב את חברון". שהרי אפילו לאחר החיים עדיין מתחברים הוונות יחד אע"פ שכבר נפסק התקשרות של איתגליא, כי מקשרים הם עדי עד בקשר שאין חלוי במעשה הקידושין שכבר נפסק. והזוגות שבמכפלה הם המשל. והגמשל, שאחר צאת ישראל מחפת נוה שאגן היא ירושלים, וגולים אל אדמת נכר, מ"מ מקשרת היא לעדי עד בהקב"ה הוא דורה ומיוחדת בו ית' כיחוד נפלא ועצום כימי עולם וכקדם. והגם שלפי ראות העין כתב לה ספר כריתות ומגורשת מבית בעלה, וכתיב ואתן את ספר כריתות אלי (ויב' ג) אבל בהסתרה מעולם לא גרשה ח"ו ואי זה ספר כריתות אמכם (ישע' י), וכמבואר כל זה במ"ס סנהדרין ק"ה ע"ב. ודוקא מערת המכפלה מקום ההסתר מרמו לזה. ולכן דרשו חז"ל מכפלה, כפולה בזוגות. כי שם זיווג הנצחי של משה, מכוון כנגד זיווג העליון שאינו מתפרד, של מעלה. יחוד של ריעים דלא מחפרשין לעלמין

ואברהם ושרה שהם היו הזיווג הראשון שבישראל, כלולים בהם כל הזוגות של ישראל לדורותם. ואין חיך מתוק מזה, שילפינן קידושי כל ישראל דוקא כמערת המכפלה, שמציאות מערה זו מעידה ומגידה שאין זיווג ישראל דבר הנפסק, רק הוא בנין עדי עד, ומגיע עד לנשמות. ואין סימן טוב ויפה מזה. ויחכן, שכל חתן כישדאל שמושרש באברהם, כשמקדש את הכלה שמושרשת בשרה, ונותן כסף קידושין, קונה אז בעד הכסף הזה את חלקו כמערת המכפלה, וזוכה לזיווג נצחי. ונכללים שניהם בשורשם עם הזיווג הקדוש והנפלא של האבות והאמהות אשר במכפלה, ועם אדם וחוה ראש עפרות תכל אשר יצרו הקב"ה בצלמו והתקין לו ולדורותיו ממנו בנין עדי עד. שהרי כסף זה לפינן קיחה קיחה משדה עפרון. ואם יזכה החתן, יפעול בכסף הזה, מעין מה שפעלו ארבע מאות שקל כסף של אבינו אברהם.

ולכן, כפרשת חיי שרה תיכף אחר ענין המכפלה, נכתבה פרשת ואברהם וקן. שהיא פרשת הזיווגים, ואצל הספרדים קורים אותו בשבת חתונה. כי פרשת המכפלה הקדמה היא לפרשת חתונה להגיד את תוקף הקשר של זיווג ישראלי שהוא קשר נצחי ואמת, ואשר מלפנים כבר היה ולעולם לא תפסק.

40
מנצח: ר' יצחק

לב) ענין שתי נוקבין לאה ורחל, הוא, כי שני שרשים יש לישראל: א' - שורש כללי לכל האומה, לרעים ולטובים, מצד היותם ישראל. ודבר זה משתרש בשרשים נבונים בבחינת שרשי האורות העליונות, שאינם עשויים אלא בשביל ישראל, וישראל הם השתלשלות מן האורות העליונים. אך אין עיקר ההנהגה תלויה בהם, ועל כן אין לשורש זה תולדות רבות, אע"פ שהוא ענין עיקרי ונבחה. אך יש שורש אחד לישראל לפי בחינת מעשיהם, והוא השורש שנופלים בו המצבים הרבים המתחלפים דכנסת ישראל. ותולדות

אשר יבחר ד"י, ואם היינו פונים לחברון, הי' זה סתירה לבחינת חברון, שענינה השכינה עם ישראל בכל מקום שהם.

35
מנצח: ר' יצחק

ידוע משארז"ל שיש ד' יסודות בכריאה, והם אש רוח מים עפר (ע"ן תריא פ"א). והיסוד הראשון הוא אש שהוא ירושלים מקום הראשון, כדלעיל. וכל עבודת ביהמ"ק הי' באש המזבח, ובאש הקב"ה עתיד לבנותה. אבל אש מקבל שינוי וממהר להפסד ולהבטל מכל שאר היסודות, ולכן ירושלים חרבה. אבל חברון מקום קבורה באדמה וקדושתה היא ביסוד העפר שהוא היותר מגורש וחומרי מכל ד' היסודות ומ"מ עפר אינו מקבל שום שינוי והפסד, והארץ לעולם עומדת (ע"ן ס' תפארת יהתמן ד"ה הי' ורען עפר הארץ). ולכן חרבה ירושלים באש ונכבה אש תמיד של המזבח. אבל בעפר אינו שולט שום חורבן. ולכן יש שני מקומות של כסף מלא, אהבה רבה ירושלים וחברון. ירושלים קנה דוד מארונה היבוסאי. "ארונה" לשון אור ואש וכמ"ס מהר"ל בנר מציה, בבואר מילוח "אח"י" "אח"י" ובדברי הימים נקרא ארנן היבוסאי. ארנן בנימטי א"ש. אבל המכפלה נקנה מעפר"ן החתי, מלשון עפר"ר, שבו אין שולט שריפה וחורבן. וכבר ביארנו במק"א שגם העיר שכם חלקו של יוסף שייכת לברית מילה, ונמצא כי ג' מקומות שהם ירושלים וחברון ושכם הם בח"י הברית שהם הנקודה של א"י, ולכן ג' מקומות אלו דייקא נקנו בכסף מלא, מערת המכפלה ע"י אברהם ושכם ע"י יעקב, וירושלים ע"י דוד המלך שקנאה בכסף מלא. ולכן במקומות הללו מתחזקת קליפת הערלה, ואומה"ע מערערים עליהם ביותר.

והנה זיווג ישראל הוא דוגמא דלעילא אשר הקב"ה וכנסת ישראל הם החתן והכלה, ועל יסוד זה נתחבר ספר שיר השירים, אמנם, בקידושי ונישואי אשה יש שני ענינים. יש קידושין השייכים והפעלים בגוף הזה בבחינת איתגליא. ויש ענין של התקשרות הנשמות אשר קדם יצירת הולד היתה כבר נשמת בת פלוני שייכת לפלוני, והקידושין מגלים על ענין זה למפרע ומחזקים את הקשר באופן שנעשה אסורה לכל העולם ומיוחדת לבעלה. ומה שהנשמות מיוחדות ושייכות זל"ז זהו בח"י איתכסיא. ובמדרש אמור עה"כ כבודש השביעי בא' לחדש, ר"ח בשם ר' לוי פתח, כנוהג שבועות מה הבריות אמרות איש פלוני ישא פלוני, אך הכל בני אדם. פלונית חנשא לפלוני, כוב בני איש. המה מהכל יחד. א"י"ח עד שהם עדיין הכל במעי אמן הם יחד. עכ"ל. וכסנהדרין (דף ק"ו) עה"כ כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד, ראוי היתה בת שבע לדוד משבעת ימי בראשית, אלא שבאה לו בכסאוב. ובמהרש"א פירש, שדרש זאת מן "אני לצלע נכון", צלע של אדה"ר. ונראה כיאורו, כי אדם סימן לכל צאצאיו כשם שהי' גוש אחד וחלקו הקב"ה לשנים ונעשה ממנו האדם ואשתו, כן נעשה לכל זרעו המורששים בו, שכל זוג המה מהכל יחד ומתחלקים נשמותיהן ויורדים, עד שכל אחד מוצא אברות המיוחדת דוקא לו. ויחוד זה אינו בטל לעולם אפילו לאחר מיתה, כי אין מיתה לנשמות. ועל זה מברכים בשעת מציאת האבדה, "והתקין לו ממנו בנין עדי עד", הרי, שהבנין הוא נצחי, כי מאז היותם עדיין בכסא הכבוד, אשר נשמות ישראל ממנו נחצבים, כבר היו יחד.

והנה ידוע שכל מה שפועל אדם בארץ התחתונה הלזו, נעשה דוגמתו בעליונים, ובאיתעורא דלתתא איתער לעילא (והוה צו ל"א). וענין זה יפה נתבאר בפ"א של ס' נפש החיים, ופירש שם כמתק לשונו מה שאמרו חז"ל באבות. "דע מה למעלה מכך". חז"ל ר"ל אם כי אינך רואה בענין הענינים הנוראים הנעשים כמעשיך, אבל תדע נאמנה, כי כל מה שנעשה בעלמות העליונים גבוהים גבוהים, הכל כפן הוא על פי מעשיך לאן נוטים. על פיהם יצאו ויבואו. עכ"ל. עיי"ש באריכות שהביא מקדמונים, שהכל תלויו לפי מדרגת האדם הערשה הכצוה [או בהיפך ח"ו]. וכפרט האבות הקדושים, אשר האבות הם הם המרכבה (כ"י פ"ב) בודאי נורא ואיום כוחם אשר כל מה שהם עושים כן יעשה למעלה.

ונראה, אשר לכן השתדל אברהם אבינו לקנות מקום קבר לעצמו ולשרה, כי מה ששרה שייכת לאברהם וקשורה בו ע"י הופה וקידושין, זה מעורר למעלה הדוגמא והנכשל לזה, שזוהו יחוד הקב"ה עם רעייתו כנסת ישראל. ולכן הקפיד להכין מקום חיבור ששם ישארו מיוחדים זל"ז אפילו לאחר החיים הגופניים, הוא ויצחק ויעקב ונשותיהם, כדי שהאבות שהם המרכבה, יגרמו שלא תופסק לעולם היחוד של המרכבה העליונה שהוא יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה, השוכן בתוך כנסת ישראל. והמכפלה מורה על זיווג הנשמות.

36
מנצח: ר' יצחק

ענין אליעזר עבד אברהם רב, חתלה סיס ככלל לזכר כי נכתבו כ"ו דקדושה שנתים בקלסס כלזוכס וחל"כ ככט"ג אליעזר יצאית לוחס כשתה מלוחו קל"סס כנקרא לזכר וחל"כ נקרא כזקן כמ"ס נח כ"ו ס' וכוונתו כי לברכס כזא כזל כ"ל חתם אליעזר ס' ענד סל לברכס ובעלה מן דיסוד למ"י מי חסדיס ככס מלברכס וזו נקרא כזקן כי כל כזקן כזא ניכוד לו דדטור לו דטוקטל וחל"כ כוכר יו"י ותגלגל ככלב בן יפוס ולכן ככס שנתלחו כמגלים כתיב ויכא

ישראל. ולכן עכשו כומן החורבן מכיל תיקון רחל רק קניוח ואין אומרים אותו בשבת. יעקב אבינו שדמותו חקוקה בכסה"כ והוא המרכבה דוגמא דלעילא, כודאי הי' צריך לקחת את לאה ורחל גם שתייהן, שהן כוללות כל מצב כנסיי בכל בחינות, שאם לא כן, תהיי המרכבה חסרה ח"ו. וז"ל הסי' נפש החיים סוף שער א' כשהשיג יעקב אבינו ע"ה שלפי שורש נשמתו יגרום חיקונים גדולים בכוחות ועולמות העליונים אם ישא שתי האחיות האלו רחל ולאה וכו'. יגע כמה יגיעות ועבודות להשיגם שינשאו לו. וכו'. וזה א' מהטעמים שלא ניתנה תורה לאבות הקדושים. שאם היחה ניתנה להם לא הי' יעקב רשאי לישא ב' אחיות. עכ"ל. אולם, אם לא היחה עבירה, קבה השאלה וגם נצבה, למה לא הכניס יעקב את רחל למערה, ומה שתיחן הרמב"ן שהי' בוש מאבותיו שנשא את רחל באיסור, לפי הסי' נפש החיים אין כאן עבירה, ואדרבה זהו הודו והדרו לפני אבותיו, שהשלים המרכבה.

והנראה כביאור הענין, כי כודאי הכרח גדול הי' לקחת את שתי האחיות כג"ל לחיקונים הנצרכים. אולם יעקב הלא נהג סלסול בעצמו לפי רום ויקרה בחינתו, וקיים כל התורה לפני מתן תורה אפילו בחוץ לארץ, כמו שאיחא בכדרש, עה"כ עם לבן גרתי ותרתיג מצוות שמרת. אולם לפעמים הותר לאדם לעשות מצוה גדולה אע"פ שיש בזה עבירה קטנה (רק בתנאים ידועים וכשהיתרו כסודש בפוסקים) כמו להחזיק ת"ח בשבת, ומי' צריך כפרה על ביטול עונג שבת ולכתיב הענין להעניתי וביטח ליא) וכנודי שערשה מצוה גדולה בנודיותו ומי' כביא קרבן על שציער את עצמו, וכתבו החוס' (ב"ק צא ד"ה שיעור) כי המצוה גדולה כן העבירה ומי' יש קצת חטא. עיי"ש. וז"ל שלפי פירוש גדולה יעקב הי' בזה קצת חטא של שתי אחיות, ולפיכך, רחל שנשואה כחטא זה אי אפשר לה להיות בכערה ולהכשיך יחודה עם יעקב.

ולכאורה הי' יעקב יכול לקחת את האחיות האחת, ואחר פטירתה, יקח את השנייה ומותרת לו כי אינו לוקחה "בחייה". וכסתמא כאשר ראה יעקב את רחל וצפה את קבורתה, מסתמא ראה ג"כ ברוח"ק שהיא לא תאריך ימים כאחותה, וככילא הדברי הנזכר הוא לישא את רחל, ובמיתתה, יכניסה למערה המכפלה כי נשאה בהיתה, ואח"כ ישא את לאה ג"כ בהיתה, ובהיות שרחל תהי' כמערת המכפלה כקום יהודי הוונת, וגם יעקב ולאה יכנסו שם, מכילא יפעול שיהי' זיווג תכדי כצד הנשכיות שהוא העיקר, בין בבחינת רחל ובין בבחינת לאה, ואלכלי הי' כצליח לעשות כן, אז לא הי' פירוד לנצח אפילו באיתגליא שהיא בחינת רחל, וככילא לא הי' יכול להיות שום גלות לישראל, שהרי בחינת רחל שהיא ננסת ישראל כקדושת כבודה היא הקביה אפילו באיתגליא, והי' אז תיקון השלם, ונודע בניימ"ד כי הוא כלך על כל הארץ, והיו כשוררים תיקון רחל כשירות ותשכחות כיום שכולו שבת, והקשר תכדי כל יסדר לנצח.

אבל לבן הוא בלעם (והגם יונתן ב"ר ש"ש ב"ק) הי' כותו גדול ועצום, והוא הי' ראש לכל המכשפים וקוסמים, והי' קליפה טמאה קשה ומרה, והוא הי' מרכבה להסי' בעצמו כדאיתא בילקו"ר פ' בלק, ולא נצחו אדם כעולם, עד שבא יעקב אבינו, ועשרים שנה ערך עמו מלחמה כבדה כי לבן ביקש לעקוד את הכל, ולא נתנו אלקים להרע עם יעקב, אבל כמו ששר של עשו לא הי' יכול לו ליעקב, וכי' בדבד אחר היוקו כי נגע בכף ירכו (והי' זה היזק לרעות, עי' במדר' כמו כן בלבן, בזה הצליח לרמות את יעקב בהחליפו את רחל ללאה ובה כלכל את כל הענין, כי עכשו לא יוכל יעקב להמתין עד מיתת לאה ולקחת את רחל בהיתה, כי רחל תמית קדם, והוכרח לקחת את רחל בחייה של לאה, ומשום כן לא הי' יכול להכניסה למערה, כי ככצוה יש קצת עבירה שהרי נשאה באיסור, והמערה מחמת גדול קדושתה, כמבואר עצם מעלחה במדרש וכוונה, אינה סובלת שום איסור אפילו כשעצם הענין מוכרח, שהרי אפילו יוסף ויתר השבטים כבר לא היו כדאים להכנס למערה, והרמב"ן כתב שהי' בוש מאבותיו מחמת העבירה, ואפשר שלפי הוזהר ריש פ' חיי"ש, שהמערה הי' בה קדושת אבותיו השם, אין צריך לטעם זה, שעצם קדושת המקום די שלא יכנס שם ענין שצריך כפרה, אולם לפי הרמב"ן י"ל שהבושה היא, שיעקב ברוב עצם גדלו שדמותו חקוקה בכסה"כ והוא הבחיר "והתשכחתא" של האבות, מי' עדין לא הי' יכולת בידו לנצח את לבן מכל וכל, וזה סיפן שעדין לא הגיע כחו להביא לימות המשיח ולכתי השלישי, אשר לעתיד יקרא על שמו בית אלקי יעקב (עי' ילקוט רש"י ע"ב) ולכן נתבושש מהאבות.

ורמאות זו של לבן גרם את כל הגלות עד היום הזה, וכשביל שארמי אובד אבי, לבן וירד מצרימה, ולכן כאשר ראה יעקב את רחל וראה שאין ננסת עמו לקבודה, וממילא יתפרד היחוד הנגלה ויהי' גלות, נשא את קולו ויבך, כמו יהודי הכוכה באשמות לילה באמירת תיקון רחל, ומקונן על התפרד ננסת ישראל מרודה, ומובן, למה באותו מעמד הראו לו את שלשה ערדי צאן וכל העדרים המרמזים על הגלות, ומי' ידע יעקב שאין להכעו כן הרחמים, וכל שכע השנים שעבד כרחל התאמץ לעלות בצדקות וקדושה, אולי יזכה לתיקון השלם, ויבטל הגזירה, ומסר סימנים לרחל שלא יוכל לבן לרמותו (ומובא בספרי"ק שאותן הסימנים היו חיקונים נפלאים, ומסתמא ג"כ קיוה שבוכות אותם החיקונים יצליח).

חשורש חזה רבות מאוד, שבוח תלויים כל המקרים המתחדשים בחננת אם לשוב אם למוטב, וזה ענין לאה ורחל. לאה היא שורש ישראל, והיא גבוהה מאוד, שנעשית ממלכות אימא, והיא במקום המחין. אך אין בה כל חשינויים שיש לרחל, ואין חיוונ עמה עיקרי, אדרבא, היא עלמא דאתכסיא. אך רחל היא שורש התחתונים לפי ענין מעשיהם, המשתנית במצביה לכל התחלף ענין התחתונים בזכותם, ועיקר החננה תלויה בה, והיא עקרת הבית, וחיוונ העיקרי הוא בה, והידוש החשמע צריך שיחיה בזיווג רחל, והעיקר בזיווג ישראל ורחל. אך השלמת החשמע בכל תנאיה נעשה בשאר זיווני חיים בזיווני לאה.

מסגרת ירושלמי (41) מלכות צדק ושלום

ואמר עוד בהמשך הענין כי תחלה וראש כאשר חשר המפורסם משה מאנמיפירי ע"ה כונן ידיו לחוק חבנין על ציון רחל אמנו לא הודו לו חכמים רבותינו שבח"ל לאשר עמי האריו"ל לאה היא מעלמא דאיתכסיא ע"כ משכן כבודה ג"כ בסתר עליון כמערת המכפלה משא"כ רחל היא מעלמא דאיתגליא ע"כ משכן כבודה כאם הדרך ורעו דילה דגלי לה במקום קבורתה ולא תחת בנין בית, אמנם כאשר שמעו אח"כ רבותינו שבגולה ע"י חכמיאם מאח"ק כי הניחו פגרים סתים סמאים ר"ל מסכיב לה חודו ואסרו והמכימו לאשר משה עשה מדעתו בהתחזקות חבנין כנ"ל שתהי' הכותל מספקת לחבדיל בין הממא ובין הפהור וזה כבודה של רחל, וגם שאילולי זאת לא הי' אפשר להתפלל על ציון קדשה כמבואר בהאריו"ל שאין להתפלל על קבר שהיא קרוב ונוכח קברי עכו"ם משא"כ עתה מקום קבורתה תרי היא מקודשת כחומת בית ציון וברם זכור אותו האיש לשוב עת"ד רבה"ק שלימ"א (ג).

רקון סבות (42) סדר תיקון הצות

לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר: תיקון רחל תקון לאה

בין ומריה אמ"ל (43) 3 - 33

וכספר הכללים לרמב"ל אות ל"ב איתא שכנסת ישראל נקראת בשתי שמות לאה ורחל, כי שני שרשים לישראל. יש שורש כללי לכל האומה לרעים ולטובים מצד היותם ישראל, וכו'. וזו בחינת לאה עלמא דאיתכסיא. אך יש שורש לישראל לפי בחינת מעשיהם, וזו בחינת רחל עלמא דאיתגליא, עיי"ש. ודברים אלו מובנים רק לפי שבא כסוד ד', ואין לנו עסק בנסתרות, אך כובא כספר אנרא דפרקא (אח"כ) כי לכל חלקי הפרדים יש פרדים, וגם הסוד יש לו פסט, ולכן אפשר שיחתי כפי השטחיות של דברים בעוה"י.

כסידורי תפלה מצינו שתיקון חצות נחלקת לשני חלקים, תיקון רחל, והוא כולל קנינת על החורבן ואומרים אותו רק בחול, ותיקון לאה, שכולל שירות ותשכחות ואומרים אותו גם בשבת, ומובן, שבחינת לאה שהוא שורש ישראל ושם אין נוגע שום חטא, שהרי בחינתה שיה לרעים ולטובים, הוא בחינת חכרון עלמא דאיתכסיא, ושם אין שייך חורבן כדלעיל והיחוד שם תמיד, ואומרים אותו בשבת, אבל בחינת רחל היא בחינת ירושלים עלמא דאיתגליא, ושם שייך חורבן כי היא לפי מעשיהם של

וכשסיבכו מן השמים שיוסף ימכר למצרים, כתיב וישלחונו מעמק חברון, מעצה עמוקה וכו'. כי מפני שקבור אותו צדיק בחברון, היא היה שעמדה לאבותינו ולנו שנוכל לסבול את הגלות, כי אפילו בזמן הסתר וגלות אנו מחובריים עם הקב"ה. והיא עצה עמוקה, כי כמעמקים כתחנית המערה כמכפל חברון, שם אין חורב"ן רק חיבור. וגם המקום שנגור הגלות, כברית בנהב"ת, היא חברון, כדי להפתיק ולהקל את גזירת הגלות.

44
113 וז"ל מא 23-23

ועיין בבני"ש בתחילת עניני כסלו, כי יעקב נכנס למערת המכפלה בחנוכה נולפי החשבון היה זה בתחילת חנוכה ומסתמא הי' עדיין פתוח כל שבעת ימי האבלות של אחר הקבורה ונסתם בסוף החנוכה. ונראה הענין כי יש טוב גנוז בכל נפש מיראל שהמלאכים והשרפים אינם בוחנים בו ואינם מבינים עליו. והטוב הזה הוא אור הגנוז, כי כל איש מיראל הוא עולם קטן. וכשם שיש בעולם מקום המכפלה ושם האור הגנוז, כן יש בלב כל אדם מיראל נקודה טובה ששם לא הגיע החטא, ושם הוא אוהב את הקב"ה אהבה עזה, ואהבה זו היא אהבה מסותרת כראיתא בספר התניא (פרק י"ט). ובימי חנוכה שיראל עוסקים במצות נר חנוכה ומדליקים את אור הגנוז, מעוררים למעלה שגם הקב"ה יתעסק באור הגנוז שלו. הטוב הגנוז של לבות ישראל. ולאור החמדה הגנוזה הזאת, יוצאת לאור משפטם ונחתמים לטובה.

ושני המקומות, מורי ומכפלה, סמוכים לעד לעולם כתורתנו הק'. כי פי' העקדה שבו כתוב בחירת המקדש אשר יאמר היום כהר ד' יראה, וכתרגומו, סמוכה לפרשת המכפלה. כי המורי והמכפלה אחיות הן ושייכות זל"ו. שתייהם מקדש, רק זו באיתגליא וזו באיתכסיא. זו רחל וזו לאה. כי גם רחל ולאה אחיות הן אשר בנו שתייהם את בית ישראל. וכי כעלי התוס' עה"ת המורי"ה עולה בנימי חברון [וע"ד שנכתב בספר שמואל - "המורי"ה מלא], ויש להוסיף ע"ז כי עב"ד לסח"ר בנימי א"ל אר"ץ המרי"ה.

ואתה אחי הקודא. כבר ידעת שיש בך שני מקדשים, ירושלים וחברון. כי בעת בהידות ואודה, והרגשת קרבת אלקים כי טוב, עולה אתה על הר המורי אשר בתוכך ושם מתגלים האבות הקדושים לפניך, וכיפים תחזינה עיניך. אבל יש, אשר הלב נסתם והמוח סגור ומסוגר השמים שלך מתקדרים בערפלי אופל, והחושך תכסה עיניך, אין לך חשק לתורה, ושערי תפלה סתומים ואטומים. תבקש את שאהבה נפשך, תבקשהו ולא תמצאהו, הרי, כי קרן צרה ומצוקה. הידעת מה אירע לך. אני ידעתי ואנידה. המקדש שלך חרב.

כמצב כזה שלא תוכל לעלות להר מורייתך, רד למערת מכפלתך. וככלב בן יפונה, השתטח על קברי אבות הטמונים בעמקי לבך, התפלל מתוך אמונה אפילו בלי הרגשת שום חיות. לבוד תורה אפילו כשתטעום כרוד ולענה תחת דבש וחלב. עבוד ועמול כשוד לעול וכחמוד למשא. כי מכפלך לעולם לא תחרב ומערתך לעולם לא תחסר. וקיים בנפשך דברי ישעי הנביא "וחכיתי לדי' המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לר' (ישעי ח). החזק באמונה יתירה, קוה והתחזק עד שירחמו עליך מן השמים, כי לא יזנח לעולם ד'. החזק באמונה יתירה, שופרים לבוקר שופרים לבוקר, עד שיגלה עליך כבוד ד' ונבנתה העיר על תלה.